

2021-12-21
Dnr U2021/03589

Till
Utbildningsdepartementet

Remissyttrande: SOU 2021:70 Läromedelsutredningen – böckernas betydelse och elevernas tillgång till kunskap

Waldorfskolefederationen (WSF) är en intresseorganisation för de ca 40 waldorfskolor som finns i Sverige. Waldorfskolefederationen samarbetar också med representanter för Montessori- och Freinet-skolorna inom ramen för Idéburna skolors riksförbund i syfte att bevaka frågor som berör pedagogisk mångfald och alternativ pedagogik.

Inledning

Utredningen har lagt ned ett gediget arbete med att dels beskriva läromedlens betydelse för elevers rätt att nå kunskapskraven, dels att identifiera vad som kan kallas läromedel. Utredarna betonar särskilt det tryckta läromedelsmaterialet framför det digitala. Detta gäller framför allt i de lägre årskurserna. Samtidigt pågår just nu en stor digital omställning i skolan, där många huvudmän prioriterar just de digitala läromedlen, oftast av både praktiska och ekonomiska skäl.

Alla barn har rätt till bra läromedel, läromedel är en trygghet som kan stärka självförtroendet samt ger möjlighet att nå målen. Hur lärare använder sig av läromedel, samt vilka läromedel som används, bör vara baserat på lärarens profession. Utredaren beskriver att lärarna sällan har möjlighet att bestämma över vilka läromedel som ska införskaffas, utan att det är huvudmannen som oftast beslutar om detta.

Utredningen slår också fast att en väl utbildad lärare oftast är friare i sin användning av läromedel, än en utbildad.

Waldorfskolefederationen (WSF) står bakom förslaget att skolhuvudmän ska prioritera läromedel i budgeten.

Likt många utredningar inom skolans områden som presenterats de senare åren, går man i denna utredning mer och mer ifrån omdöme och profession och ger olika förslag

på hur användning av läromedel skrivs in i skollagen, samlas in till SCB samt redovisas vid inspektion.

Vi menar att skolor och lärare ska ha möjlighet att själva välja vilken typ av läromedel som används, utan att behöva passera den planerade Läromedelsnämnden. Läromedel kan identifieras på många olika sätt, och det ska vara professionen som beslutar vilket läromedel som används. Det är sedan elevernas resultat och förutsättning till kunskapsinhämtning som ska granskas vid inspektion, inte vilket läromedel som används. Vi ser dock betydelsen av just tryckta läromedel. Det är problematiskt att elever i alltför stor utsträckning saknar tryckta böcker och i stället hänvisas till digitala läromedel.

Även Skolverket uppmärksammar just detta i en uppdaterad text på sin hemsida <https://www.skolverket.se/skolutveckling/forskning-och-utvarderingar/artiklar-om-forskning/tryckta-texter-ger-bättre-lasforstaelse>. Samtidigt pågår just nu en stor digital omställning i skolan, där många huvudmän prioriterar just de digitala läromedlen, oftast av både praktiska och ekonomiska skäl.

WSF:s synpunkter på några av utredningens förslag

Utredningen föreslår (4.7):

Skollagen (2010:800) ska ange att begreppet läromedel avser ett kvalitetssäkrat tryckt eller digitalt verk som är avsett att användas i undervisningen. Läromedel ska överensstämma med läroplanen för respektive skolform och med en kurs-, ämnes eller ämnesområdesplan samt vara utgivna av ett förlag eller en läromedelsproducent som bedriver utgivningsverksamhet av professionell art.

WSF: Avslår. Vi menar att ett läromedelsförlags verksamhet inte bör skrivas in i skollagen.

En läromedelsnämnd ska inrättas vid Skolverket. Den ska ha i uppdrag att bevaka, samla och sprida information om läromedel samt tillföra Skolverket sakkunskap och ta fram kvalitetskriterier för läromedel. Nämnden ska vara ett rådgivandeorgan som ska regleras genom förordningen (2015:1047) med instruktion för Statens skolverk.

WSF: Vi anser att det finns ett värde i att Skolverket samlar in information och är rådgivande om olika läromedel. Byråkratin får dock inte öka, utan den tilltänkta läromedelsnämnden bör, som föreslås, enbart vara rådgivande.

Läroplanerna ska ange att läraren ska organisera och genomföra arbetet så att eleven får använda läromedel på ett sätt som främjar kunskapsutveckling.

WSF: Avslår. Läroplanerna ska beskriva ämnesinnehåll och målen för respektive ämne, inte hur dessa uppnås. Här måste professionen få gälla.

Högskoleförordningen (1993:100) ska i bilaga 2, i examensbeskrivningarna för yrkeslärarexamen, grundlärarexamen och ämneslärarexamen, ange att studenten för examen ska visa förmåga att använda och värdera läroböcker, digitala läromedel och andra undervisningsmaterial.

WSF: Det ingår redan i lärarutbildningen att studenterna via källkritisk granskning lär sig bedöma olika läromedels- och undervisningsmaterials värde för kunskapsinläring.

Regeringen ska ge Skolverket i uppdrag att ändra föreskrifterna om uppgiftsinsamling från skolhuvudmän så att kostnader för läromedel ska redovisas särskilt och inte endast utgöra en delmängd av kostnadsposten lärverktyg.

WSF: Avslår. All uppgiftsinsamling skapar merarbete för huvudman och skolledare, och vi ser inte att just denna detaljerade statistik skulle vara ett undantag. Skolan måste ges mer tid till sitt pedagogiska uppdrag, inte mindre.

Skolinspektionen bör i ökad utsträckning i kvalitetsgranskningen, tillsynen och i andra sammanhang beakta frågor om tillgång till läromedel och om hur läromedel används och värderas.

WSF: Avslår. Förslaget innebär alltför mycket detaljstyrning från myndighetshåll, och lämnar lite åt professionen. SI ska granska elevernas förutsättningar att nå målen, inte hur.

Utredningen föreslår (5.8):

Skollagens bestämmelser om elevernas tillgång till böcker och lärverktyg ska förtydligas så att det framgår explicit att tillgången avser de läromedel inklusive läroböcker som behövs för en god kunskapsutveckling.

WSF: Det bör ej i skollagen definieras vad som är läromedel, eller vilket läromedelsförlag som produceras.

Regeringen ska ge Skolverket i uppdrag att kontinuerligt fördela ett statligt

produktionsstöd för att stärka utbudet av läromedel och lärarhandledningar inom områden där Läromedelsnämnden konstaterat att det råder brist, samt för att ta fram läromedel och lärarhandledningar av särskild god kvalitet. Regeringen ska ge Skolverket ekonomiska resurser för detta.

WSF: I det fall att en läromedelsnämnd inrättas, bör denna vara rådgivande samt ha kontinuerlig dialog med universitet och högskola, för att kunna värdera läromedelskvalitén.

Utredningen föreslår (6.6):

Regeringen ska ge Skolverket i uppdrag att genomföra insatser i syfte att stärka skolans strategiska arbete med läromedel och lärarhandledningar.

WSF: Det är bra med information om vilka läromedel som är tillgängliga, som en handledning till lärarna, så inte läromedelsföretagens information blir den enda som når fram.

Läroplanerna ska ange att rektor har ansvar för att lärarna får förutsättningar att välja läromedel och lärarhandledningar.

WSF: Avslår. Läroplanerna ska ange ämnesplaner och målbeskrivningar i respektive ämne, inte hur rektors ansvar ger lärare förutsättningar för att förmedla kunskap. Det ligger i huvudmannens uppdrag och ansvar att lärare får tillgång till de resurser som behövs för elevernas kunskapsinhämtning.

Avslutning

Vi vill avslutningsvis återigen framhålla vikten av elevers rätt till läromedel och professionens uppdrag att välja läromedel. Ett tydligt och riktat stöd till läromedel är väsentligt, men det ska inte leda till en begränsning av professionen eller ett administrativt merarbete.

Maria Norberg

Waldorfskolefederationen